

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

47. Petrus mutuauit centum Ioanni, quæritur, vtrum possit cum eo pacisci,
vt statim reddantur quinque ratione lucri cessantis? Et aduertitur dupliciter
posse fieri pactum de lucro cessante in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

ultra mutuum me obligo ad non repetendum illud intra tantum tempus. Ratio verò huius sententiæ est, quia si mutans, v. g. dando 100. priuauit se facultate negociandi & lucrandi cum illa pecunia, postea redditur illi æqualis pecunia cum facultate negociandi, & lucrandi cum illa, quæ facultas æquale facultati illi, quæ se prius priuauit ad tempus, sicut pecunia reddita æquale pecuniæ datæ, totum ergo illud onus soluitur, & compensatur reddendo ei tantumdem, nec restat aliquid, pro quo amplius soluendum sit.

2. Dices, si pecuniam mutuo non dedisset, nec se obligasset ad non repetendam hoc anno, habuisset hoc anno potestatem lucrandi, & habuisset etiam anno sequenti, quando mutuum redditur, non tamen hoc anno; ergo obligatio carendi hoc anno non compensatur, sed manet sine ulla satisfactione, nisi pro ea aliquid amplius detur. Respondetur, non minus valere pecuniam redditam anno sequenti cum potestate vtendi illa toto tempore sequenti, quam valeat pecunia data, hoc anno cum simili potestate, sed vtamque facultatem apud homines reputari eiusdem omnino æstimabilitatis, & pretij. Quod quidem in omnibus aliis materiis manifestè constat: si enim vendas fundum, vel agrum tuum hodie, das illum cum facultate colendi illum, & percipiendi fructus hoc anno, & toto tempore sequenti: si autem non vendas agrum hoc anno, sed anno sequenti, cum facultate colendi illum tempore sequenti, non ideo debes tollere aliquid de pretio, sed tantum potes agrum vendere anno sequenti quanti hoc anno cum vendidisses: non ergo minus valet facultas vtendi agro toto tempore sequenti, quam valet et eadem facultas anno præterito, licet non detur modo cum facultate illa vtendi anno præterito, cum qua ager datus fuisset anno præcedenti: alioquin omnia bona immobilia, quantumuis in se inuariata, & æque bona manerent, debent decrescere quotidie in pretio, quia semper venduntur cum minori facultate, nempe sine facultate ad vtendum tempore præcedenti: quod tamen constat esse falsum, cum prædium semper retineat æqualem valorem, quoties datur cum facultate vtendi toto tempore sequenti. Ratio autem videretur esse, quia quando ex parte temporis sequentis, datur vfus sine termino, pro nihilo reputatur, quod præcesserint iam alij anni, quibus emptor vti non possit, cum adhuc restent tot alij anni, quibus ipse, & eius successores possint in perpetuum vti re illa. Et hæc omnia docet Lugo ubi supra, num. 17. & 21.

3. Nec valet dicere, quod qui se priuat suo instrumento ad aliquod tempus, potest pecuniam accipere; quia hæc priuatio est pretio æstimabilis; sed qui mutuo dat pecuniam, priuat se illa, quæ instrumentum est generale ad multa: ergo potest aliquid accipere ratione illius priuationis.

4. Respondeo disparem esse rationem, quia, qui se priuat suo instrumento per aliquod tempus, locat illud retento dominio apud se; qui verò mutuando se priuat pecunia, cum per mutuum transferatur dominium in mutuatarium, non potest aliquid exigere pro carentia, & pro vsu rei alienæ præcisè alio iusto titulo. Vnde ex his manent soluta argumenta cuiusdam recentioris, qui nixus auctoritate Medinæ excusat huiusmodi lucrum ab vsura reddi iustum, nempe si sit in iuribus translationis dominij, & priuationis eiusdem, non autem in iuribus mutui; omne enim dominium rei vtilis, qualis præsertim est pecunia, est pretio æstimabile: sicut etiam priuatio eiusdem rei vtilis. Et sicut est pecunia æstimabile, quod artifex priuet se instrumentum suæ artis: non alia ratione, nisi quia priuat se aliquo, quo vtitur in ordine ad aliquam propriam vtilitatem: ita etiam est pretio æstimabile, quod aliquis priuet se pecunia, cum ea quisque vtatur in ordine ad omnem vtilitatem.

5. Sed hæc rationes aperiunt ianuam vsuris, & à Cardinali de Lugo, & Dicastillo, vt supra vultum est, refelluntur.

6. Dico igitur quod mera carentia pecuniæ, seu mera obligatio non repetendi est intrinseca ipsi mutuo (vt distincto à precario) quod debet gratis fieri, quia ei sufficienter satisficit solutione sortis; ergo pro ea carentia, seu obligatione nihil potest exigi supra sortem, sicut nec pro mutuo, quamuis dicta obligatio sit ad non repetendum intra multum tempus, quia obligatio non repetendi intra aliquod tempus ex conuentione assignatur, siue multum, siue parum, est de intrinseca ratione mutui, alias pro obligatione non repetendi intra vnam horam, posset aliquid ultra sortem accipi, quia ad intrinsecam rationem mutui sufficit obligari ad non repetendum intra dimidiam horam. Ergo, &c.

7. Nota tamen quod post hæc scripta inueni Trullenchi in Decalogum, tom. 2. lib. 7. c. 19. dub. 12. in fine, dixisse me circa præsens dubium cum Ledesma affirmatiuam sententiam docere, sed falsò hoc mihi tribuit cum Hurtado ubi supra; & licet ipse negatiuam sententiam teneat, tamen opinionem affirmatiuam Ledesma non putat improbabilem, sed Doctores non solum improbabilem putant, sed illam acriter censurant.

RESOL. XLVII.

Petrus mutauit centum Iohanni, queritur, vtrum possit cum eo pacisci, et sibi statim reddatur quinque ratione lucris cessantis?

Et aduertitur dupliciter posse fieri pactum, de lucro cessante in mutuatione. Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 50.

§. 1. **A** Nimaduertendum est cum Petro Navarra de Sup. contenta to in hac Ref. in Ref. seq. à principio vique ad Ref. 109. §. Deinde post medium, à vique in finem Ref. *resol. lib. 3. cap. 2. num. 303. & alijs de lucro cessante dupliciter posse fieri pactum; vno modo indeterminatè, vt scilicet interesse quomodocumque postea euenierit, mutuatarius teneatur, quantum ipsum fuerit, §. Nota etià relatare. Altero modo pactum fieri potest determinatè, nempe paci'endo à principio de certo pretio, quod mutuatarius soluat pro lucro cessante, siue maius, siue minus, siue etiam nullum postea comperiatur cessare, vt si, quia tale pactum non innititur veritati lucris non euenientis, sed verisimilitudini rationabiliter habitæ; sic Medina Cod. de acquisitis per 2. s. v. am, q. 3. ver. est ergo resoluto. Sotus lib. 6. de iust. quest. 1. art. 3. Navarra in Enchirid. c. 17. num. vlt. & alij.*

2. Hoc supposito, ad questionem respondendum est negatiuè, quia quod pro interesse soluitur, eidem subrogatur, neque eius, quod nondum extitit, subrogatio exigi potest; & certè si æstimatio fiat, vt lucrum cessans exigatur ab initio mutuationis, ipsum non est tantum, quantum æstimatur. Namque si pro lucro cessante ex 1000. aureis mutuatius, statim recipiatur aliquid vt 100. aurei, tunc reuera lucrum non cessat ex 1000. aureis, quia in effecta tantum 900. mutuantur. Accidit, quod aliquo fieri posset, vt mutuatarius obligetur ad solutionem mutui, nihil accipiens; nam fieri potest, vt lucrum speratum adæquet sortem, quod si ab initio mutuator capiat, nihil restabit mutuatario obligato ad solutionem sortis, quod iniquissimum est. Sic Petrus à Navarra de ref. lib. 3. c. 2. n. 305. Reginaldus tom. 2. l. 23. c. 8. n. 90. Rebellius de oblig. iust. part. 2. lib. 8. q. 6. n. 4. Navarra comment. de off. n. 5. Valencia tom. 3. disp. 5. q. 1. punct. 4. concl. 3. Rodriguez in sum. r. 1. c. 100. n. 10. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 15. qu. 2. n. 25.

3. Sed licet hæc opinio sit vera, ostendam confessariis duos modos, in quibus poenitentes mutuando, possunt pacisci, vt statim sibi lucrum reddatur ex illo mutuo.

Sup. hoc in Ref. i. not. præteritæ §. tuo.

Hanc, ad
medium, &
in Ref. 2. §.
vltim.

tuo. Primus modus est Leonardi Lessij lib. 2. cap. 20. dub. 11. n. 100. scilicet mutuando, v. g. 100. aureos ea lege, vt statim mutuarius reddat 9. ratione lucris cessantis ex 91. quos ipse retinet. Et hanc non esse vlturam probatur; quia hoc nihil est aliud, quam mutuare 91. cum interesse, & alios nouem sine interesse, qui tamen statim sunt reddendi ad soluendum interesse ex 91. proueniens, in quo contractu non magis grauatur mutuarius, quam si differretur solutio interesse.

4. Secundus modus est Ioan. de Salas tract. de vsuris dub. 19. n. 11. & Ioan. Azor. part. 3. lib. 5. c. 5. q. 3. scilicet, & non accipiendo illud lucrum cessans, ex ipsa summa pecunie, vel ex aliqua re fructifera, sed, v. g. in tanta quantitate olei, frumenti, vini, &c. Notabunt hæc confessarij, & in praxi si expedit, ad tollendas occasiones peccatorum, his monitis vtantur. Solua semper, &c.

RESOL. XLVIII.

An sit vsura velle, vt mutuarius initio mutui soluat lucrum occasione mutui?

Et notatur, quod vt lucrum cessans sit licitum præter dictam conditionem, quod non statim cum mutuo recipiatur, requiruntur alia dua posita in textu huius Resolutionis.

Et alia Regula statuitur, nempe, vt qui mutat, tantum remittat de lucro sperato, quantum ipse daret ob contractum assicuracionis, id est, quantum daret illi, qui ipsum securum redderet de toto lucro sperato in se ipsum recipiens totum periculum.

Et an ex lucro certo, vel probabiliter sperato teneatur mutans deducere laborem, quem in eo comparando apponeret? Ex p. 11. tr. 7. & Misc. 7. Ref. 25.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta. & in alio
§. eius not.

§. 1. S. Ecluso scandalo negatiue respondet Baunius in Theol. mor. tom. 3. lib. 2. quest. 22. Primò, quia est tempus quidpiam vsuræ extrinsecum, ergo ab eo lucris cessantis solutio non trahit vsuræ maculam, ac vitium.

2. Secundo, simul ac aliquid est debitum creditori, illud soluere non est malum, at est mutuant lucrum cessans illic debetum, ac sit mutuum, solui ergo tum poterit, si erit mutuatio commodum.

3. Minor probatur. Est iam tum à principio mutui lucrum cessans debitum, si actualis concessio eius sit actu causa, eaque à futuro independens tempore, ait id accidit, cum ex rei suæ priuatione, ac carentia, obtinere mutuant quæstum non liceat, quæ si pecunia ad commercia, quæ hominum sunt generi fructuosa, ei vti sua licuisset, cerò consecutus esset.

4. Obiicies, occupari lucrum ex mutuo vsura est, facit id quod cum mutuo damna sua sic æstimat, vt tam ea, quam lucrum quod sibi occasione mutui cessare ait initio contractus solui velit, fac enim eum mille dare mutuos, in centenos autem singulos decem ei pro cessante lucro tribui, centum pro mille recipiet, quos si alteri quoque mutuo dari placeat, octo aut decem ex eo mutuo referet, erit ergo illi mutuum vile, ergo, & vsurarium, cum sit huiusmodi vtilitas fructus mutui.

5. Respondend. primò, dici id peræquè posse de pretio quod responder cessanti lucro sine detur contractus initio, siue aliquando post illum factum temporis intervallo, quare quod de eo respondebunt aduersarij, cum datur progressu temporis, aut vna cum restitutione accepti mutui, nos de eo quod datur initio dicturi sumus.

6. Deinde respondendum, summam illam, quæ centum mutuarii traditur, vt octo, aut decem, non peti vt mutui, sed occasione lucris cessantis. Hæc omnia Baunius.

7. Sed hæc opinio mihi non placet, & singularis contra communem Doctorem videtur, nam vt ex Molina, Lessio, Rebellio, & Salas docet Castrus Palaus tom. 7. tr. 32. diff. 4. punct. 8. n. 9. Lucrum cessans non debet statim, cum mutuum recipitur, tradi, quia alias ea parte qua illud lucrum accipis non tibi lucrum cessaret: Si enim mutuas centum, & occasione lucris cessantis exis triginta, nequis ea triginta statim accipere, nisi detrahas de lucro, alias non tibi cessaret lucrum ex mille, sed ex 970.

8. Hanc etiam sententiam tenet Amicus in cur. Theol. 5. diff. 20. sect. 8. num. 123. Vnde Magister Serra in 2. 2. D. Thom. q. 78. art. 2. dub. 2. sic ait, Requiritur, vt lucris cessantis compensatio non exigatur statim dato mutuo, sed conuenienti intervallo. Cuius ratio est: nam si compensatio lucris cessantis ex mutuo centum ducatorum, sint decem ducati, mutans qui statim decem exigit, reuera non mutat: nisi nonaginta, pro lucro autem cessante ex 90. exigere decem sicut ex lucro cessante ex 100. iniquum est. Si lucrum cessans non esset soluendum ex pecunia mutua cum interesse lucris cessantis, sed vel ex alia mutuo accepta sine interesse, vel ex frumento, aut vino quod habet mutuarius, ait Diana 2. part. tractat. 1. miscell. resol. 50. cum alijs posse mutuantem statim eius compensationem exigere: nam tunc prædicta ratio non procederet. Ita Serra. Et hoc vltimum quod ex me adducit, concedit etiam Castrus Palaus ubi supra, ex Rebellio, & Salas; Et in hoc tantum casu opinionem Baunij admitto, secus autem tanquam singulari reiciio.

9. Nota etiam, quod vt lucrum cessans sit licitum, præter dictam conditionem, quod non statim cum mutuo recipiatur, requiruntur alia dua: Prima est, vt lucrum cesset ex mutuo, quod contingit, quando quis mutat pecuniam quam parauerat ad negotiandum. Si non habet aliam pecuniam conuenienti omnes posse de interesse lucris cessantis pacisci, & illud exigere. Idem est si aliam haberet, illam tamen destinasset ad fortuitas necessitates, vt ait Nauarrus c. 17. num. 212. si haberet tantam, vt magna pars eius superflua, & otiosa esset, quidam dicunt non posse tuta conscientia quærere lucrum cessans. Alij illud posse exigere affirmant: nam mutat quam negotiationi destinata habet, & non tenetur illam extrahere, nec ex alia mutare.

10. Secunda est, vt mutans non exigit totum, & integrum lucrum, quod sperat. Colligitur hæc ex D. Thoma hic ad 1. & supra quest. 62. art. 4. in corp. & ad 2. Eiusque ratio est, quia illud lucrum est in potentia, & potest pluribus modis impediri, ergo non potest exigi totum, & ex æquo; nam quod est in potentia minus valet, quam quod est actu; Palaus cum alijs penes ipsum, & Magister Serra.

11. Sed cum dictum sit, quod mutans non debet exigere integrum lucrum, quod probabiliter sperat, sed quanti spes illius æstimatur detracto illius consecutionis periculo, & deductis expensis, difficultas est quantum verò exigi possit. Magister Serra ubi supra, præ in Ref. me citato hanc regulam statuit, vt qui mutat tantum remittat de lucro sperato, quantum ipse daret alteri ob contractum assicuracionis, id est quantum daret illi, qui ipsum securum redderet de toto lucro sperato, in se ipsum suscipiens totum periculum. Intelligenda est autem hæc conditio, quando lucrum, ita deducitur in pactum vt pro eo aliquid determinatum sit accipiendum: nam si pactum sit, vt mutuarius teneatur soluere pro interesse quantum euentus declarauerit lucris esse futurum, expectato euentu aliorum negotiorum eodem tempore, & loco totum lucrum deductis deducendis poterit mutans exigere. Sed an ex lucro certo, vel probabiliter sperato, teneatur mutans deducere laborem

Que lib. est
Ref. antea
dens, in §.
sed licet, &
seq. & in alio
§. eius not.

Sup. hoc lib.
pra in Ref.
16. §. vlt. i.
in finem, &
cursum, & re-
citauer in
fin. Ref. 40